

АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ СОҲАСИДА МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАР АУДИТИ ЖАРАЁНЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Бекчанов Фахриддин Атабекович

Тошкент давлат иқтисодиёт университети
мустақил изланувчиси

Аннотация. Ушбу мақолада ахборот-коммуникация технологиялари (АКТ) соҳасида молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларини такомиллаштириш масалалари кўриб чиқилади. Тадқиқот давомида халқаро молиявий ҳисобот стандартларига мувофиқ равишда молиявий ҳисоботларни тайёрлаш ва аудитни ўтказишда дуч келинадиган қийинчиликлар, рақамли технологияларнинг аудитта қўлланиши, шунингдек, миллий қонунчиликни мослаштиришнинг афзалликлари таҳлил қилинган. Тадқиқот натижалари АКТ корхоналари учун молиявий ахборотларнинг шаффофлигини ошириш ва ички назорат тизимларини такомиллаштириш учун тавсияларни ўз ичига олади.

Калит сўзлар: ахборот-коммуникация технологиялари, молиявий натижалар, аудит, халқаро молиявий ҳисобот стандартлари, рақамли технологиялар, миллий қонунчилик.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования учета финансовых результатов и аудиторских процессов в сфере информационно-коммуникационных технологий (ИКТ). В ходе исследования проанализированы трудности, связанные с подготовкой финансовой отчетности и проведением аудита в соответствии с международными стандартами финансовой отчетности, применение цифровых технологий в аудите, а также преимущества адаптации национального законодательства. Результаты исследования включают рекомендации по повышению прозрачности финансовой информации и совершенствованию систем внутреннего контроля для компаний ИКТ.

Ключевые слова: Информационно-коммуникационные технологии, финансовые результаты, аудит, международные стандарты финансовой отчетности, цифровые технологии, национальное законодательство.

Abstract. This article explores issues related to improving financial performance accounting and audit processes in the field of information and communication technologies (ICT). The study analyzes challenges in preparing financial reports and conducting audits in accordance with international financial reporting standards, the application of digital technologies in auditing, and the benefits of aligning national

legislation. The findings provide recommendations for ICT companies on enhancing financial information transparency and improving internal control systems.

Keywords: information and communication technology, financial performance, audit, international financial reporting standards, digital technologies, national legislation.

Кириш

АКТ соҳасининг иқтисодиётдаги ўрни ва давлатнинг унга қаратган эътибори юқори. 2024-йилда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг “Ахборот-коммуникация технологияларини ривожлантириш тўғрисида”ги қонунида АКТ секторида молиявий ҳисоб ва аудит тизимларини янада яхшилаш талаблари илгари сурилган. Шунингдек, мазкур қонунда давлат томонидан молиявий натижаларни ҳисоблашнинг халқаро стандартларга мос равишда амалга оширилиши белгилаб қўйилган, бу эса корхоналарнинг самарали фаолият кўрсатишини таъминлашга хизмат қилади [1].

Бундан ташқари, “Молиявий халқаро ҳисобот стандартларига мувофиқ молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларини ташкил этиш тўғрисида”ги қарорда АКТ ташкилотлари учун ҳисоботлар ва аудит жараёнларини стандартлаштириш, молиявий маълумотларнинг ишончилигини ошириш ва хатоларни камайтиришнинг долзарблиги таъкидланган. Ушбу қарорга кўра, молиявий ҳисоб ва аудит жараёнлари АКТ соҳасидаги корхоналарнинг келажакдаги ўсишига ёрдам беради ва халқаро бозорда ишончли ҳамкор сифатида танилишига имкон яратади [2].

Шундай қилиб, Ўзбекистоннинг қонунчилик базаси ва халқаро стандартларга мувофиқ бўлган ёндашувлар, АКТ соҳасида молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларининг муваффақиятли ташкил этилишига хизмат қилади. Шу билан бирга, АКТ ташкилотлари молиявий ресурслардан самарали фойдаланиш, ҳисоботларнинг аниқлигини ошириш ва шаффофликни таъминлаш орқали инвестицияларни жалб қилиш имкониятига эга бўлади. Шу сабабли, ушбу мақолада АКТ соҳасида молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудитнинг назарий-услубий асослари ҳамда уларни такомиллаштириш йўллари батафсил кўриб чиқилади.

Адабиётлар шарҳи

Ахборот-коммуникация технологиялари (АКТ) соҳасида молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнлари илмий тадқиқотларда кенг ўрганилган мавзулардан бири ҳисобланади. Мавжуд илмий ишларда АКТ соҳасининг хусусиятлари, молиявий натижаларни ҳисоблаш усуллари ва аудит жараёнларини самарали ташкил этиш усуллари ўз аксини топган. Жумладан, АКТ соҳасидаги молиявий ҳисобот тизимининг ўзига хос жиҳатлари ҳамда халқаро стандартларга мослаштиришнинг афзалликлари бир қатор илмий ишлар орқали чуқур ёритилган.

Биринчи навбатда, АКТ соҳасида молиявий натижаларни ҳисоблашда халқаро стандартларга мос келадиган тизим яратиш зарурати тадқиқотчилар томонидан ёритилган. А.С.Хусаеновнинг таъкидлашича, “молиявий ҳисобни халқаро стандартларга мувофиқлаштиришда учрайдиган муаммолар ва уларга ечим сифатида халқаро тажрибани татбиқ этиш зарурлигини таъкидлаган. У ўз ишида

молиявий ҳисоботнинг шаффофлиги ва ишончилиги нафақат ички аудит учун, балки халқаро ҳамкорлар учун ҳам муҳимлигини қайд этади” [3].

Бундан ташқари, В.И.Богатыреванинг фикрича, “молиявий натижаларни ҳисоблашда даромад ва харажатларнинг тўғри таснифланиши ва уларнинг халқаро стандартларга мос равишда ҳисоботга киритилиши зарурлигини кўрсатади. Ушбу тадқиқотда даромад ва харажатларнинг турли мезонларга кўра классификация қилиниши молиявий натижаларнинг тўғри акс этирилишига хизмат қилиши айтилган” [4].

Й.В.Бошенко эса, “молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларини самарали ташкил этиш учун комплекс ёндашувлар ҳақида батафсил маълумот беради. Унинг таъкидлашича, молиявий натижаларни таҳлил қилишда АКТ корхоналари учун махсус ишлаб чиқилган стандартлар асосида ишлашнинг афзалликлари катта. Муаллиф, айниқса, молиявий ҳисоботнинг хатоликларсиз ва шаффоф бўлиши учун аудит жараёнларининг аҳамиятини қайд этади [5].

Молиявий натижаларни ҳисоблашда АКТ соҳасининг ўзига хос хусусиятлари ҳамда бу соҳада фаолият юритувчи корхоналарнинг молиявий ҳисоботлари ва аудит жараёнларини стандартлаштириш масалалари М.А.Тетькованинг фикрича, “АКТ соҳасида фаолият юритувчи корхоналарда даромад ва харажатларни тўғри ҳисобга олиш муаммолари ва бу муаммоларни халқаро стандартларга мослаш орқали ҳал этиш йўллари кўриб чиқилган” [6].

Бундан ташқари, Н.Ю.Королева “молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларининг халқаро стандартларга мослаштирилиши натижасида аудитнинг шаффофлиги ва самарадорлиги ортишини таъкидлайди. Королева ўз тадқиқотида аудиторлик жараёнларида АКТ корхоналарининг махсус эҳтиёжларини ҳисобга олувчи методологияни таклиф қилади, бу эса натижаларнинг аниқ ва ҳаққоний бўлишига олиб келади [7].

Методлар

Ушбу тадқиқотда АКТ соҳасида молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларини чуқур ўрганиш учун бир нечта илмий ва амалий методлар қўлланилди. Тадқиқот давомида қуйидаги асосий методологик ёндашувлар ва тадқиқот усуллари ишлатилган:

1. Адабиётларни таҳлил қилиш. Тадқиқотнинг дастлабки босқичида молиявий ҳисоб ва аудит жараёнларига оид илмий асарлар, амалий тадқиқотлар ва халқаро стандартлар билан боғлиқ манбалар ўрганилди. Илмий мақолалар ва диссертация ишларининг шарҳи ёрдамида ушбу соҳада илгари сурилган назариялар ва услубий ёндашувлар аниқланиб, уларнинг долзарблиги ва амалий фойдалилиги баҳоланди. Бу қадам тадқиқотнинг назарий асосини яратишга, мавжуд билимларни тизимлаштиришга хизмат қилди.

2. Қиёсий таҳлил. АКТ соҳасидаги молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларида халқаро ва миллий ёндашувлар ўртасидаги фарқлар ва ўхшашликларни ўрганиш учун қиёсий таҳлил методидан фойдаланилди. Хусусан, А.С.Хусаенова ва В.И.Богатырева томонидан таклиф этилган ёндашувлар таҳлил қилиниб, Ўзбекистон Республикаси қонунчилигига мослаштиришнинг афзалликлари ва камчиликлари баҳоланди. Ушбу қиёсий таҳлил жараёни миллий

қонунчилик талаблари ва халқаро стандартлар ўртасидаги мувофиқлик даражасини аниқлашга имкон берди.

3. Эксперт интервью ва кузатиш. АКТ соҳасида фаолият юритувчи корхоналарда молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларини ташкил этишда дуч келинадиган амалий қийинчиликларни аниқлаш мақсадида соҳа мутахассислари билан интервьюлар ўтказилди. Ушбу интервьюлар давомида корхона ҳисобчилари ва аудиторлари томонидан фойдаланиладиган усуллар, дуч келинадиган муаммолар ва амалиётда халқаро стандартларга риоя қилиш имкониятлари ўрганилди. Бу ёндашув орқали соҳанинг ўзига хос талаблари ва уларнинг ҳисоб-китоб ва аудит жараёнларига таъсири аниқланган.

4. Ҳолатлар таҳлили (case study). Ушбу тадқиқотда реал корхоналар мисолида ҳолатлар таҳлили ўтказилди. Й.В.Бошенко ва Н.Ю.Королева томонидан олиб борилган тадқиқотлар асосида олинган услублар АКТ корхоналари учун махсус ишлаб чиқилган молиявий ҳисобот тизимларининг самарадорлиги ва аудит жараёнларига таъсирини ўрганишда асосий методлардан бири сифатида қўлланилди. Бу ёндашув АКТ корхоналарида молиявий натижаларни ҳисоблаш жараёнида қабул қилинган қарорлар ва уларнинг самарадорлигини баҳолашга ёрдам берди.

5. Тизимли ёндашув. АКТ соҳасидаги молиявий ҳисоб ва аудит жараёнларини яхлит тизим сифатида ўрганиш учун тизимли ёндашув қўлланилди. Бу ёндашув орқали молиявий натижаларни ҳисоблашнинг барча босқичлари ва уларнинг аудит жараёнидаги ўрни таҳлил қилинди. Тизимли ёндашув ёрдамида молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудитнинг ўзаро боғлиқлиги, ҳисоботларининг ишончлилигини оширишга хизмат қилувчи омиллар кўриб чиқилди.

6. Ҳуқуқий нормативлар ва халқаро стандартларни ўрганиш. Ўзбекистоннинг АКТ соҳасидаги молиявий ҳисоб ва аудит фаолиятини тартибга солувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ҳамда халқаро молиявий ҳисобот стандартлари (МХХС) билан танишиб чиқилди. Ушбу ҳужжатлар асосида мавжуд қонунчилик ва халқаро амалиёт ўртасидаги фарқлар таҳлил қилиниб, миллий қонунчиликка мослаштириш йўллари ўрганилди. Бу ёндашув орқали халқаро стандартларни АКТ соҳасига мослаштиришда дуч келинадиган амалий қийинчиликлар ва имкониятлар ўрганилди.

1-жадвал

Тадқиқотда қўлланилган методлар ва уларнинг мақсадлари

№	Метод номи	Тавсиф	Мақсад
1	Адабиётларни таҳлил қилиш	Илмий мақолалар, диссертациялар ва халқаро стандартлар билан боғлиқ манбаларни ўрганиш	Тадқиқот учун назарий асос яратиш ва илмий ёндашувларни тизимлаштириш
2	Қиёсий таҳлил	Миллий ва халқаро молиявий ҳисоб ва аудит стандартларини	Миллий қонунчилик ва халқаро стандартлар ўртасидаги мувофиқлик

		солиштириш	даражасини аниқлаш
3	Эксперт интервью ва кузатиш	АКТ соҳасидаги мутахассислар билан интервью ўтказиш	Амалий қийинчиликларни аниқлаш ва реал тажрибаларни ўрганиш
4	Ҳолатлар таҳлили (case study)	АКТ корхоналари мисолида реал амалиётларни таҳлил қилиш	Махсус ишлаб чиқилган молиявий ҳисобот тизимларининг самарадорлигини ўрганиш
5	Тизимли ёндашув	Молиявий ҳисоб ва аудит жараёнларини яхлит тизим сифатида ўрганиш	Молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудитнинг ўзаро боғлиқлигини таҳлил қилиш
6	Ҳуқуқий нормативлар ва МҲХС ўрганиш	Ўзбекистон қонунчилиги ва халқаро молиявий ҳисобот стандартларини ўрганиш	Миллий қонунчилик ва халқаро стандартлар ўртасидаги фарқлар ва мослаштириш йўллари аниқлаш

Юқоридаги методлар ёрдамида амалга оширилган тадқиқот АКТ соҳасида молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларини такомиллаштириш бўйича назарий ҳамда амалий тавсиялар ишлаб чиқишга имкон берди. Қиёсий таҳлил ва тизимли ёндашув асосида АКТ корхоналари учун ҳисобот жараёнларини халқаро стандартларга мослаштириш зарурлиги қайд этилди ва миллий қонунчилик талаблари билан биргаликда ишлаш имкониятлари тавсифланди. Ҳолатлар таҳлили эса АКТ соҳасида фаолият юритувчи корхоналар учун ўзига хос аудит усулларини ишлаб чиқишда ёрдам берди.

Таҳлил ва натижалар

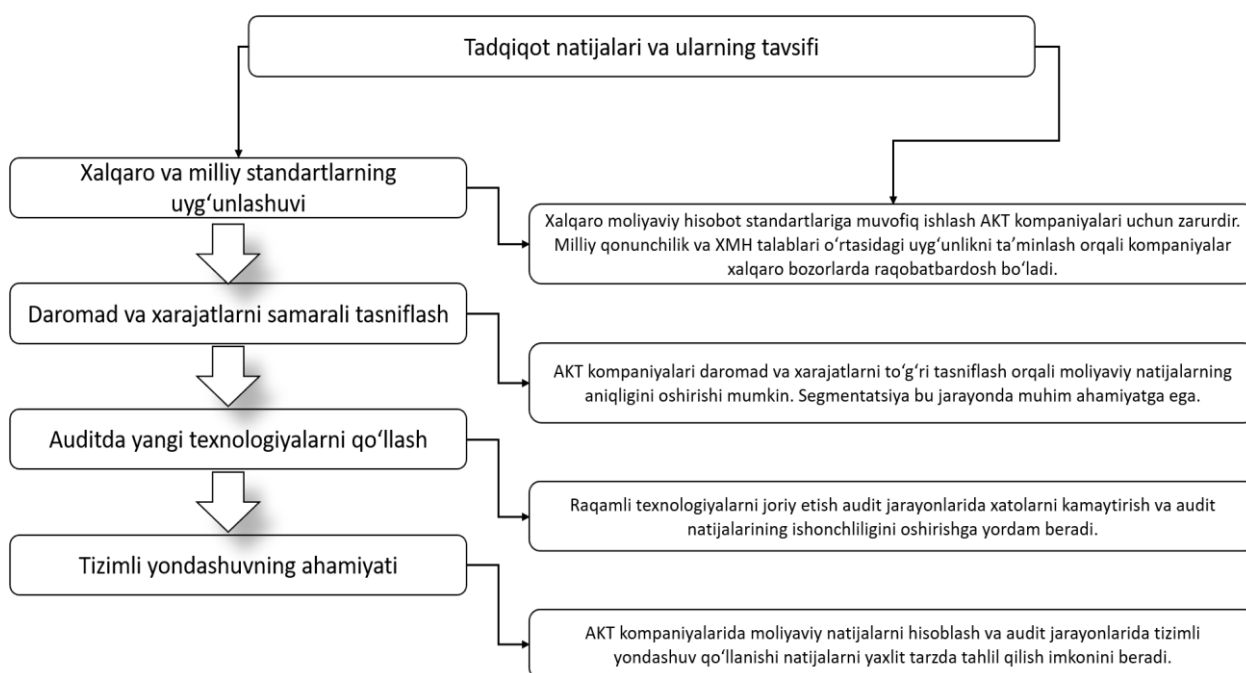
Тадқиқот давомида ахборот-коммуникация технологиялари (АКТ) соҳасида молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларини такомиллаштиришга қаратилган бир қатор муҳим натижалар аниқланди. Ушбу натижалар АКТ корхоналарида молиявий ҳисобот ва аудит жараёнларини самарали амалга ошириш учун асосий ёндашувлар, мавжуд муаммолар ва ривожланиш имкониятларини ёритади.

1. Халқаро ва миллий стандартларнинг уйғунлашув зарурияти. АКТ соҳасидаги корхоналар учун халқаро молиявий ҳисобот стандартларига (МҲХС) мувофиқ ишлаш зарурлиги аниқланган. Миллий қонунчиликнинг МҲХС талабларига мослаштирилиши корхоналарнинг халқаро бозорларда рақобатбардошлигини оширади ва инвесторлар учун ишончли маълумотларни тақдим этади. Хусусан, халқаро стандартларга асосланган ҳисобот тизимлари корхонанинг молиявий ҳолатини янада шаффоф ва аниқ кўрсатишга ёрдам беради. Шу билан бирга, миллий қонунчиликка мослаштириш жараёни АКТ соҳасида меъёрий базани янада мустаҳкамлашни талаб қилади.

2. Даромад ва харажатларни таснифлашнинг самарали усуллари. Тадқиқот давомида аниқланишича, АКТ корхоналари даромад ва харажатларни тўғри таснифлаш орқали молиявий натижаларнинг аниқлигини ошириши мумкин. АКТ соҳасида ишлатиладиган хизматлар ва маҳсулотларнинг хилма-хиллиги сабабли даромад ва харажатлар сегментацияси жуда муҳим. Масалан, В.И.Богатырева ўз тадқиқотида даромад ва харажатларни таснифлаш орқали молиявий ҳисоботлар шаффофлигини оширишнинг афзалликларини таъкидлайди. Бу ёндашув АКТ корхоналарига молиявий ҳисоботлар тайёрлашда йирик ва кичик харажатларни тўғри акс эттириш имконини беради.

3. Аудит жараёнларида янги технологияларни қўллаш зарурати. АКТ соҳасида тезкор ўзгаришлар ва янги технологияларнинг ривожланиши билан бир қаторда, аудит жараёнларига рақамли технологияларни жорий этиш зарурияти аниқланган. Рақамли технологиялар ёрдамида аудит жараёнларида автоматлаштириш даражасини ошириш орқали молиявий хатоларни камайтириш ва аудит натижаларининг ишончлилигини ошириш мумкин. Бу ёндашув аудиторларга реал вақт режимида таҳлил қилиш имконини бериб, АКТ корхоналарида аудит самарадорлигини оширади.

4. Тизимли ёндашувнинг аҳамияти. АКТ корхоналари учун молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларида тизимли ёндашувнинг қўлланилиши натижалар самарадорлигини ошириши аниқланди. Тизимли ёндашув молиявий натижаларни бошқариш жараёнида барча босқичларни бир бутун сифатида кўриб чиқишни таъминлайди ва бу орқали натижалар аниқлигини оширади. Н.Ю.Королева ўз тадқиқотида тизимли ёндашув орқали аудит жараёнининг барча босқичларини ўзаро боғлиқ ҳолда олиб бориш орқали хатоларни камайтириш мумкинлигини таъкидлайди.

1-чизма. Тадқиқот натижалари ва уларнинг тавсифи

Ушбу натижалар асосида АКТ соҳасида молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларини янада самарали ташкил этиш учун бир қатор таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилган. Натижалар АКТ корхоналарига халқаро стандартларга мос келувчи ҳисобот тизимларини шакллантириш, ички ва ташқи аудит жараёнларини кучайтириш ҳамда янги технологиялар орқали аудит самарадорлигини ошириш имкониятини беради. Шу билан бирга, халқаро амалиётлардан фойдаланган ҳолда миллий қонунчиликка мослаштириш АКТ корхоналари учун мустақкам молиявий асос яратишда муҳим қадам бўлиб хизмат қилади.

Муҳокама

Ушбу тадқиқот натижалари АКТ соҳасида молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларини такомиллаштириш бўйича муҳим амалий ва назарий ечимларни кўрсатади. Тадқиқот давомида аниқланган жиҳатлар нафақат АКТ корхоналарининг молиявий ҳисобот ва аудит самарадорлигини оширишга ёрдам беради, балки ушбу соҳанинг ривожланишида халқаро стандартларга мослашувнинг афзалликларини ҳам очиқ беради.

1. Халқаро ва миллий стандартларни уйғунлаштиришнинг аҳамияти. Натижалар шуни кўрсатадики, АКТ соҳасида халқаро молиявий ҳисобот стандартларини (МҲХС) жорий этиш орқали молиявий натижаларнинг аниқлиги ва шаффофлигини ошириш мумкин. Бироқ, бу жараён амалиётда бир қатор муаммоларни келтириб чиқаради, чунки МҲХС талаблари миллий қонунчилик билан баъзи жиҳатларда мос келмаслиги мумкин. Масалан, даромадларни таснифлаш ва уларни ҳисоботда акс эттириш миллий меъёрлардан фарқ қилиши мумкин. Шу сабабли, қонунчилик базасини халқаро талабларга мослаштириш зарурлиги мавжуд бўлиб, бу АКТ корхоналари учун халқаро бозорларда ишончли ҳамкор сифатида танилиш имконини беради.

2. Даромад ва харажатларни таснифлашдаги ёндашувлар. АКТ соҳасида корхоналар учун даромад ва харажатларни тўғри таснифлаш уларга молиявий натижаларнинг аниқлигини ва ҳисоботларнинг тўғрилигини таъминлашда катта ёрдам беради. АКТ хизматлари ва маҳсулотларининг хилма-хиллиги, уларнинг даромад ва харажат кўрсаткичларида ўзига хос хусусиятларни юзага келтиради. Шу боис, мазкур соҳада фаолият юритувчи корхоналар молиявий ҳисоботларда сегментацияни эътиборга олишлари керак. Сегментация орқали аниқ таснифланган молиявий ахборот корхонанинг молиявий ҳолатини шаффоф тарзда акс эттиришга хизмат қилади. Бу ўз навбатида, корхоналарни бошқаришда ва инвесторлар учун маълумотларнинг ишончлилигини оширишда катта рол ўйнайди.

3. Рақамли технологиялар ёрдамида аудит жараёнларини автоматлаштириш. Тадқиқот натижалари шуни кўрсатадики, АКТ корхоналарида рақамли технологияларни аудит жараёнига жорий этиш самарадорликни сезиларли даражада оширади. Рақамли технологиялар ёрдамида аудит жараёнларининг автоматлаштирилиши хатоларни камайтириш ва аудит натижаларининг аниқ бўлишини таъминлаш имконини беради. АКТ соҳасидаги корхоналар ўз ички аудит тизимларида замонавий технологияларни жорий этиш орқали молиявий назоратни мустақкамлашлари ва жараёнларнинг тезкорлигини оширишлари мумкин. Ушбу

ёндашув аудит жараёнларини такомиллаштиришда ва корхонанинг рақобатбардошлигини оширишда муҳим аҳамиятга эга бўлади.

4. Тизимли ёндашувнинг афзалликлари. АКТ корхоналари учун молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларида тизимли ёндашувнинг қўлланилиши жараённинг самарадорлигини оширади ва натижаларнинг яхлит тарзда таҳлил қилинишига имкон беради. Бу ёндашув орқали корхонанинг молиявий жараёнлари ва уларнинг аудити бир бутун сифатида кўрилади, бу эса хатоларни аниқлаш ва бартараф этишда қулайлик яратади. Н.Ю.Королева томонидан тавсия этилган тизимли ёндашув молиявий натижаларни аниқлик билан ҳисоблашда барча босқичларни бирлаштириш ва улар орасидаги ўзаро боғлиқликни таъминлашда муҳим рол ўйнайди.

Тадқиқот натижаларидан келиб чиқиб, АКТ соҳасида молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларини такомиллаштириш учун бир қатор тавсиялар ишлаб чиқилди. Биринчидан, халқаро стандартларга мос келувчи ҳисобот тизимларини жорий этиш корхоналар учун шаффоф ва аниқ молиявий маълумотларни тақдим этиш имкониятини яратади. Иккинчидан, замонавий технологияларни жорий этиш билан аудит жараёнларини автоматлаштириш нафақат жараёнларни тезлаштиради, балки аудит натижаларининг аниқ ва ишончли бўлишига ҳам ҳисса қўшади. Учинчидан, миллий қонунчиликни такомиллаштириш орқали АКТ корхоналари учун мустаҳкам ҳуқуқий асос яратиш, улар учун халқаро бозорда рақобат қилиш имкониятини оширади.

Ушбу тавсиялар Ўзбекистоннинг АКТ соҳасида халқаро стандартларга мос равишда ишлаш имкониятини оширади ва корхоналар учун самарали аудит тизимларини шакллантиришда муҳим қадамлар бўлиб хизмат қилади. Шу билан бирга, миллий ва халқаро стандартларни уйғунлаштириш орқали АКТ корхоналари халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлаб, глобал рақобатбардошликка эришишлари мумкин.

Хулоса ва тавсиялар

Ушбу тадқиқотда ахборот-коммуникация технологиялари (АКТ) соҳасида молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларини такомиллаштириш бўйича бир қатор муҳим натижалар ва хулосалар келтирилди. Тадқиқот давомида АКТ корхоналарининг молиявий ҳисоботлари ва аудит жараёнларининг халқаро стандартларга мувофиқлигини ошириш, халқаро бозорда рақобатбардошликни таъминлаш ҳамда ички назорат тизимларини кучайтириш зарурлиги аниқланди. Тадқиқотдан олинган хулосалар ва тавсиялар қуйида келтирилган.

АКТ соҳасида халқаро молиявий ҳисобот стандартларини (МҲХС) жорий этиш корхоналар учун молиявий натижаларнинг шаффофлигини оширишда муҳим омил бўлиб хизмат қилади. Миллий қонунчиликка халқаро талабларни мослаштириш корхоналар учун молиявий ахборотларнинг ишончилигини таъминлаш ва халқаро бозорларда рақобатбардошлигини ошириш имконини беради.

АКТ корхоналари учун даромад ва харажатларни тўғри таснифлаш молиявий ҳисоботларнинг аниқ ва тўғри бўлишига хизмат қилади. Сегментацияга асосланган

таснифлаш усуллари молиявий натижаларни реал акс эттиришга ёрдам беради ва бошқарув қарорларини қабул қилиш жараёнини енгиллаштиради.

Рақамли технологияларни аудит жараёнларига жорий этиш орқали аудит самарадорлигини ошириш мумкин. Автоматлаштирилган тизимлар ёрдамида хатоларни камайтириш ва аудит натижаларининг аниқлигини оширишга эришилади, бу эса корхоналар учун ички назорат тизимларини янада самарали амалга ошириш имкониятини беради.

Молиявий натижаларни ҳисоблаш ва аудит жараёнларида тизимли ёндашувни қўллаш жараёнларни яхлит таҳлил қилиш имконини беради. Бу ёндашув АКТ корхоналари учун аудит жараёнларини самарали амалга оширишда муҳим аҳамият касб этади.

Таклиф ва тавсиялар

1. Халқаро стандартларни жорий этиш. АКТ корхоналари молиявий ҳисоботларни тайёрлашда халқаро стандартларга мос келувчи усуллардан фойдаланишни кучайтиришлари лозим. Бу орқали корхоналар халқаро бозорларда ишончлилигини ошириши ва инвесторлар учун жозибадорлигини таъминлаши мумкин.

2. Сегментация асосида даромад ва харажатларни таснифлаш. АКТ корхоналари молиявий натижаларни тўғри акс эттириш учун даромад ва харажатларни сегментация орқали тўғри таснифлаш тизимларини жорий қилишлари лозим. Бу, ўз навбатида, молиявий натижалар тўғрисида аниқ маълумот беришга ва корхонанинг самарали бошқарувига ёрдам беради.

3. Рақамли технологияларни кенгайтириш. АКТ соҳасида рақамли технологияларни аудит ва ички назорат жараёнларига кенгроқ жорий этиш лозим. Автоматлаштириш хатоларни камайтиради ва ҳисоботлар ишончлилигини оширади. Шунингдек, бу АКТ корхоналарига рақамли трансформацияга мослашиш имконини беради.

Ушбу тавсиялар АКТ корхоналари учун молиявий ҳисобот ва аудит жараёнларини янада самарали ташкил этиш ва халқаро талабларни тўлиқ бажариш имкониятини беради. Бу ўз навбатида, соҳани янада ривожлантириш ва глобал бозорда АКТ корхоналарининг ишончлилигини оширишга ёрдам беради.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси. 2020-2021 йилларда иқтисодий ўсишни тиклаш ва иқтисодиёт тармоқлари ҳамда соҳаларида тизимли таркибий ислохотларни давом эттириш чора-тадбирлари тўғрисида: Қарор 2020 йил 29 август, №526.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси. Ахборот-коммуникация технологиялари соҳасидаги хизматлар турлари рўйхатини тасдиқлаш тўғрисида: Қарор 2023 йил 4 сентябр, №447.

3. Гусенова, А. С. Адаптация системы учета финансовых результатов в сельскохозяйственных организациях к МСФО. Автореф. дис. ... канд. экон. наук / А. С. Гусенова. - Москва, 2012. - 26 с.

4. Богатырева В.И. Учет доходов, расходов и финансовых результатов в условиях адаптации к международным стандартам финансовой отчетности. Автореф. дис. ... канд. экон. наук / В. И. Богатырева. - Орел, 2012. - 24 с.

5. Босенко, Я. В. Развитие организационно-методического обеспечения учета финансовых результатов деятельности экономического субъекта. Автореф. дис. ... канд. экон. наук / Я. В. Босенко. - Ставрополь, 2018. - 24 с.

6. Тепляков А.А. Концептуальные основы системного подхода к аудиту финансовых результатов. Автореф. дис. ... канд. экон. наук / А. А. Тепляков. - Тюмень, 2007. - 23 с.

7. Королева Н.Ю. Развитие методического обеспечения процесса аудита учета финансовых результатов коммерческих организаций. Автореф. дис. ... канд. экон. наук / Н.Ю.Королева. - Ростов-на-Дону, 2007. - 27 с.

Copyright: © 2024 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-4.0 International License (CC - BY 4.0)

